

Grou, gereformeerde kerk

De sinds 2008 niet meer voor de eredienst in gebruik zijnde gereformeerde kerk aan de Kievitstraat 3 in Grou is in 1939 gebouwd naar ontwerp van architect G.T. van der Zee. Het is een rechthoekige zaalkerk met een zadeldak tussen tuitgevels. Aan de achterzijde is een lage consistorie met eveneens een zadeldak aangebouwd. In 1964 is onder een hoek aan de oostzijde het gereformeerd verenigingsgebouw De Boei gebouwd als vergadercentrum van de kerk.

De op het eerste gezicht eenvoudige, in traditionele Delftse Schoolstijl gebouwde kerk kent een aantal verrassende verfijningen. Allereerst de hoofdvorm: bij in verhouding lage zijmuren is juist de kap opmerkelijk hoog en scherp. De achtergevel wordt bekroond door een schoorsteen en voor het evenwicht kreeg de voorgevel een pinakel als quasi-schoorsteen. Om een goede lichtinval te verkrijgen zijn even voorbij het midden van beide zijgevels geveltripletten voor de kap uitgebouwd. Deze tuitgeveltjes ontvingen pinakels als bekroning en voor de lichttoetreding hoge rondbogige vensters. Bovendien worden de geveltripletten tegen het lage muurwerk geflankeerd door eenmaal versneden steunberen. Aan de westelijke zijden zijn rechthoekige deuren en drie kleine rechthoekige vensters aangebracht.

De daken zijn gedekt met orangerode, verbeterde Hollandse pannen, in de bouwaanvraag rode Friese holle pannen genoemd, en het muurwerk is gemetseld van rode baksteen, handvorm waalsteen, in het voor de jaren-dertig kenmerkende Vlaams verband. In het midden van de voorgevel staat een groot en vooral hoog rondboogvenster boven de ingangspartij. De dubbele deur met kepervormige betimmering wordt overdekt door een getoogd gevormde betonnen luifel die wordt ondersteund door iets naar buiten wijkende muurdammen van rode baksteen met enkele speklagen van gele steen. Voor de ingang ligt een van klinkers gemetselde tweetreden stoep.

Juist de genoemde verfijningen maken de kerk tot een goed voorbeeld van de verzorgde Delftse School. De uitbreiding van De Boei is weliswaar met zorg ontworpen, maar heeft niet de fraaie karakteristiek van de kerk.

Hier komt bij dat het voormalige raadhuis van Idaarderadeel (rijksmonument), de achterliggende dubbele woning en deze kerk bij de verbreding van de Stationsweg en de afslag van de Kievitstraat in Grou een buitengewoon stedenbouwkundig ensemble vormen in het traditionalisme van de Delftse School.

De gereformeerde kerk van Grou is een opmerkelijk gebouw in het oeuvre van architect G.T. van der Zee. Van der Zee was vanaf 1924 gemeentearchitect van Bolsward. Voor de gemeente zal hij vrij zeker verantwoordelijk zijn geweest voor het ontwerp van de bruggen aan de noordwestzijde van de binnenstad: de Blauwpoortsbrug die in 1946 na verwoesting door de bezetter in de bevrijdingstijd april 1945 is geslagen en de Gysbert Japicxbrug in 1960. Naast deze functie kon hij een particuliere architectenpraktijk uitoefenen. Er zijn tot nu toe uitsluitend volkshuisvesting-projecten van hem bekend, alle in het Plan-Zuid in Bolsward, een uitbreidingsplan dat door zijn voorganger als gemeentearchitect, Willem van Straten, was ontworpen. Voor de corporaties Patrimonium en Sint-Jozeph tussen en aan de Hid Herostraat, Schelte à Bolswertstraat Secretaris Haitismalaan, Parkstraat en Pieter Coopmansstraat ontwierp hij in totaal 130 woningen, waarvan 51 in 1942 (enkele pas in 1947, na de oorlog, voltooid) en 79 van 1947 tot 1949, waarvan enkele Duplex-blokken. Al deze woningen kregen de stijl van een ingetogen Delftse School. In dit nu bekende oeuvre is de gereformeerde kerk zowel in hoofdvorm als door verzorgde detaillering een hoogtepunt.

De stijl van de Delftse School is vrij schaars in Friesland. Weliswaar is tijdens de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog nogal wat volkshuisvesting tot stand gekomen maar die staat sterk onder druk. In de kerkbouw is de stijl in Friesland zeldzaam en dan nog vrijwel uitsluitend voor de rooms-katholieken. De kerken in Makkum, Sloten en Huizum (St. Jan de Doper) kunnen er toe worden gekend, de kapellen in Burgwerd en Warns en het uiterst eenvoudige gebouw voor Christelijke Belangen in Oudwoude eveneens.

Deze kerk in Grou verdient op z'n minst een waardering als gemeentelijk monument.

Peter Karstkarel, 29 juni 2017